

עין משפט
נר מצוה

עב א טור א"ח ס"ה כה: **עב ב מיי** פ"צ מהל' מגילה הלכה יב סמנ עשין ד טוט"ע א"ח ס'י מרל סעיף טו: **עד ג** טוט"ע שס סימן מרלא סעיף ד: **עה דמיי** פ"ו מהל' ס"ח הל' י ופ"ח שס הלכה ד סמנ עשין כה טוט"ע י"ד ס'י ערה סעיף ג ד: **עו ה ו** טוט"ע א"ח ס'י מרלא סעיף ג:

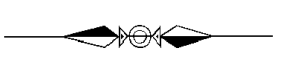
רבינו חננאל

וילכו גם אחיו וגו'. היינו דאמרר אינשי תעלא בזמנא סגיד ליה אלו כולן פשוטות הן: עשרת בני חמץ צריך למימרניהו בנשימה אחת הקורא את המגילה מ"ט כולוהו כי הדרי נפקי נשמתיההו. ו דיוזאת צריך למימתחיה דכולהו בחד זקיפא איזוקיפו. כל השירות נכתבות אריח על גבי לבניה ולבניה ע"ג אריח אבל עשרת בני חמץ ומלכי כנען נכתבין אריח ע"ג אריח ולבנה ע"ג לבנה. מ"ט אמר ר' אבהו כדי שלא תהא תקומה במפלתן של רשעים: דברי הצומות וזעקתם ומאמר אסתר קיים דברי הפורים. אמר רב יוסף גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות ממרדכי דמעיקרא קא חשיב ליה בתר ארבעה ובסוף חשיב ליה בתר חמשה שנאמר אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה וגו' ובסוף כתיב הבאים עם זרובבל ישוע נחמיה עזריה רעמיה נחמני מרדכי בלשן. למה נקרא שמו בלשן שיוצ' ע' לשונות. רצוי לרוב אחיו מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין: דברי שלום ואמת מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה. א) אמר משמיה דרב גדול ת"ת מבנין בהמ"ק. שכ"ז שהי' ברוך בן נריה קיים לא הניחו עזרא ועלה. ועוד אמר משמיה גדול ת"ת מכבוד אב ואם שכל השנים שהיה יעקב בבית עבר ולמד תורה לא נענש עליהן. מנא הני מילי אמר ר' יוחנן

חשק שלמה

על רבינו חננאל

(ב) אולי צ"ל אמר רב שמואל צי מרחא משמיה דרב:

ליקוני רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

הגהות וצינונים

א) בכת"י ובשבת נוסף **לעולם אל יישנה אדם בנו בין הבנים שבשביב** משקל: ב) בכת"י ובע"י מלמוד שבכה יוסף על: ג) צ"ל כזקיפה פ"י כחליהן. וכו"ה בדפריי (דק"ס): ד) כ"י בראשונים (רא"ש ר"ן ועוד) ג' פירושים במימרא זו, ולהמפרשים שיאריך בקריאתה ודאי דלא גרסינן "כמורדיא דלברות", וכן ליתא בכל הכת"י ובראשונים (קרבן נתנאל, דק"ס): ה) [צ"ל דברין] (גליין): ו) בכת"י ובע"י נוסף **עליהם: ז) ברש"י** שבע"י קרית ליה **ליוסף: ח) [צ"ל שנוכר]** (גליין): ט) צ"ל בעין (גליין), וכו"ה ברש"י שבע"י: י) יש להוסיף ואת אשר כתב מרדכי אליהם (רש"י), וכו"ה בכת"י (דק"ס): יא) ונמנו בספר עזרא ומנוהו לאהר ד' אנשים ולבסוף כשנמנו מניין שני לאחר שנבנה הבית בספר עזרא וכ"ד שנה בין מנין ראשון למנין שני ימי כורש ואחשורוש וז' שנים של דרווש האחרון (גליין), כך הוא הנוסח ברש"י שבכת"י ובע"י: יב) [ישוכ מחשבתו הרעה ומישני יאמר בפה דכין דקאמר כו' כצ"ל וכן הגיה הרמ"א בגמ' שלן] (גליין):

היהודים על ראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ: (אסתר מ, כה) ז) וישלח ספרים אל כל היהודים אל שבע ועשרים ומאה מדינה מלכות אחשורוש דברי שלום ואמת: (אסתר מ, לו) פ) ומאמר אסתר קים דברי תפלים האלה וכתב בספר: (אסתר מ, כג) צ) לקים את ימי תפלים הנזכרים פאשר קים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה וכאשר קימו על נפשם ועל זרעם דברי הצמות וזעקתם: (אסתר מ, לא) ק) כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול היהודים ורצוי לרב אחיו דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו: (אסתר מ, ג) ר) אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה שריה רעליה מרדכי בלשן מספר בניו רחום בענה מספר אנשי עם ישראל: (עזרא ב, ב) ש) הבאים עם זרובבל ישוע נחמיה עזריה רעמיה נחמני מרדכי בלשן מספרת בניו נחום בענה מספר אנשי עם ישראל: (נחמיה ג, יז)

טז:

יבשל בו. גרסי' ולא גרסי' זרעו: כמה צוארין היו לו לבנימין. לא גרסינן שכן דרך המקרא לכתוב נארי לשון רצים על חלקת נארינו (נראשית כו) צכה על נארינו: שיגר לו יין. לפי שדעת זקנים נוחה הימנו זה הדבר הטוב לו מן הכל: תעלא. שועל: בעידניה. אם תראה שעתו מוללחת: תעלא. קר"י

ליה יוסף" לפי אחיו מאי צירוחיה מלחוויה: אורה זו תורה. שגור עליהן המן שלא יעסקו צמורה: זהו יום טוב. קיימו עליהם ימים טובים: זו מילה. ועל כל אלה גזר: אמרתך. זו מילה שניתנה צמלמר ולא ציצור ויאמר ה' אל אצרהם ואתה את צריתי תשמור (נראשית יז) ומלניו" שדוד שמח עליה שנלמר למנלח על השמינית (פלהיס ו) כשהיה צצית המרחץ וראה ענמו צלח תורה וצלח מלות כיון (שנסכל"ב) צמילה שמח"י: עשרת בני חמץ ועשרת. הזכרת שמותן ומיצה הסמוכה אחריהן כלומר (ג) נשמתן נפלו כאחד: זקיפא. פורק"א צלעו צל"י אחד זה למטה מזה: אריח. הוא הכתב: לבניה. הוא חלק שהוא כפליים מן הכתב והלריח חצי לצניה: שלא תהא להם תקומה. שלא יהא להם מקום להרחיז לעדיו מחמיו: מלמד שבא מלאך בו. שהרי התחיל לדבר צלשון כעס וסופו אמר מה שאלתך: הכי גרסינן אמר רב נחמן יאמר בפה מה שנכתב בספרים. ולא גרסינן אמרה לו"י והכי פירושה סדר המקראות כך הוא" וקיצל היהודים את אשר החלו לעשות" כי המן צן המדתא

רבי אלעזר תעלא בעידניה סגיד ליה וינחם אותם וידבר על לבם אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר מלמד שאמר להם דברים שמתקבלין על הלב ומה עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחד נר אחד היאך יכול לכבות עשרה נרות"י. ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר אמר רב יהודה אורה זו תורה וכן הוא אומר" כי נר מצוה ותורה אור שמחה זה יום טוב וכן הוא אומר" ושמחת בחגך" ששון זו מילה וכן הוא אומר" שש אנכי על אמרתך ויקר אלו תפלין וכן הוא אומר" וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" ותניא רבי אליעזר הגדול אומר"אלו תפלין שבראש"י ואת פרשנדתא וגו' עשרת בני חמץ אמר רב אדא דמן יפו י עשרת בני חמץ ועשרת צריך לממרינהו בנשימה אחת מאי טעמא כולוהו בהדי הדדי נפקו נשמתיהו אמר רבי יוחנן גיוו דיוזתא צריך למימתחה בזקיפא"י כמורדיא דלברות"י מאי טעמא כולוהו בחד זקיפא אזדקיפו אמר רבי חנינא בר פפא דרש ר' שילא איש כפר תמרתא יכל השירות כולן נכתבות אריח על גבי לבניה ולבניה על גבי אריח חוץ משירה זו ומלכי כנען שאריח על גבי אריח ולבניה על גבי לבניה מ"ט שלא תהא תקומה למפלתן"י ויאמר המלך לאסתר המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים אמר רבי אבהו מלמד שבא מלאך וסטר

צריך לאומרו בנשימה אחת. נראה דהיינו לכתחילה אלז דזיענד ילא:

אמרה מיבעי ליה. דמשמע דהכי קאמר וצוואה לפני המלך אמרה לו מלכד הספר (ג) שעמו לעשות ולשלוח צכל המדינות אמרה לו עוד ישוע ממחשמו הרעה"י דכיון דקאמר צוואה אמר משמע שיש לנו לומר מה שאמרה:

הדרן עלך מגילה נקראת

מגילה נקראת

יבשל בו. גרסי' ולא גרסי' זרעו: כמה צוארין היו לו לבנימין. לא גרסינן שכן דרך המקרא לכתוב נארי לשון רצים על חלקת נארינו (נראשית כו) צכה על נארינו: שיגר לו יין. לפי שדעת זקנים נוחה הימנו זה הדבר הטוב לו מן הכל: תעלא. שועל: בעידניה. אם

יבשל בו דאמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב"י ב) בשביל משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר אחיו נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים אמר רבי בנימן בר יפת רמז רמז לו שעתידי בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות שנאמר" ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת וגו' צ) ויפול על צוארי בנימן אחיו כמה צוארין הוו ליה לבנימין אמר רבי אלעזר בכה"י על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין" ועתידין ליחרב"י ובנימין בכה על צואריו בכה על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף ועתידי ליחרב"י והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין אמר רבי אלעזר אמר להם כשם שאין בלבי על בנימין אחי שלא היה במכירתי כך אין בלבי עליכם"י כי פי המדבר אליכם כפי כן לבי"י ולאביו שלא בזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים מאי מטוב מצרים אמר ר' בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר שלח לו יין [ישן] שדעת זקנים נוחה הימנו"י וילכו גם אחיו ויפלו לפניו אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר היינו דאמרי אינשי תעלא בעידניה סגיד ליה תעלא מאי בצירותיה מאחוהו אלא אי איתמר הכי איתמר"י וישתחו ישראל על ראש המטה אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר מלמד שאמר להם דברים שמתקבלין על הלב ומה עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחד נר אחד היאך יכול לכבות עשרה נרות"י. ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר אמר רב יהודה אורה זו תורה וכן הוא אומר" כי נר מצוה ותורה אור שמחה זה יום טוב וכן הוא אומר" ושמחת בחגך" ששון זו מילה וכן הוא אומר" שש אנכי על אמרתך ויקר אלו תפלין וכן הוא אומר" וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" ותניא רבי אליעזר הגדול אומר"אלו תפלין שבראש"י ואת פרשנדתא וגו' עשרת בני חמץ אמר רב אדא דמן יפו י עשרת בני חמץ ועשרת צריך לממרינהו בנשימה אחת מאי טעמא כולוהו בהדי הדדי נפקו נשמתיהו אמר רבי יוחנן גיוו דיוזתא צריך למימתחה בזקיפא"י כמורדיא דלברות"י מאי טעמא כולוהו בחד זקיפא אזדקיפו אמר רבי חנינא בר פפא דרש ר' שילא איש כפר תמרתא יכל השירות כולן נכתבות אריח על גבי לבניה ולבניה על גבי אריח חוץ משירה זו ומלכי כנען שאריח על גבי אריח ולבניה על גבי לבניה מ"ט שלא תהא תקומה למפלתן"י ויאמר המלך לאסתר המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים אמר רבי אבהו מלמד שבא מלאך וסטר

האגני וגו' וצוואה לפני המלך אמר עם הספר וגו' ומרדכי"י כתב אליהם שיעשו פורים כי המן ציקס לאצדם ומה שצאת אסתר לפני המלך [להתחנן לו] כל זה יאמר שנה צשנה: י) עם הספר. שמהל מגילה כחוצה לפניהם צשעת קריאה: כאמיתה של תורה. כספר תורה ענמו שרטוט הלכה למשה מסיני: דברי הצומות וזעקתם ומאמר אסתר. כך סמוכים המקראות: שפירשו ממונו. לפי שצטל מדברי תורה ונכנס לשכרה: מעיקרא. צימי כורש כשעלה (עס) זרובצל מן הגולה ומרדכי עמו ונמנו צספר עזרא"י כ"ד שנה היה צין מנין למנין צימי כורש לדרוש האחרון ולפי שנעשה מרדכי שר צינחיס ירד מחציצותו אלל חכמים: שכ"ז זמן שברוך בן נריה קיים לא הניחו עזרא ועלה. שיש לך לתמוה למה לא עלה עזרא עם זרובצל צימי כורש עד השנה השציעית לדרוש האחרון לאחר שנצנה הצית כמו שכתוב צעזרא ויצא ירושלם צחדש החמישי היא שנת השציעית למלך וגו' (עזרא ז) וצמדרש שהיה לומד תורה מפי צרוך צן נריה צצצל וצרוך לא עלה מצצל ומת שס צמוך השנים הללו ודלמרנן לעיל"י צרוך נתמצא צשנת שחיס לדרוש צצצל היה מתמצא וסולח ספרים לירושלים: יעקב למד תורה י"ד שנה צצית עצר כשפירש מאציו ללכת למרן ולא נענש עליהן על כיצוד אציו וצשאר כל השנים שנשמתה צצית לכן וצדוך נענש כדמפרש ואזיל: למה

אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר מלמד שאמר להם דברים שמתקבלין על הלב ומה עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחד נר אחד היאך יכול לכבות עשרה נרות"י. ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר אמר רב יהודה אורה זו תורה וכן הוא אומר" כי נר מצוה ותורה אור שמחה זה יום טוב וכן הוא אומר" ושמחת בחגך" ששון זו מילה וכן הוא אומר" שש אנכי על אמרתך ויקר אלו תפלין שבראש"י ואת פרשנדתא וגו' עשרת בני חמץ אמר רב אדא דמן יפו י עשרת בני חמץ ועשרת צריך לממרינהו בנשימה אחת מאי טעמא כולוהו בהדי הדדי נפקו נשמתיהו אמר רבי יוחנן גיוו דיוזתא צריך למימתחה בזקיפא"י כמורדיא דלברות"י מאי טעמא כולוהו בחד זקיפא אזדקיפו אמר רבי חנינא בר פפא דרש ר' שילא איש כפר תמרתא יכל השירות כולן נכתבות אריח על גבי לבניה ולבניה על גבי אריח חוץ משירה זו ומלכי כנען שאריח על גבי אריח ולבניה על גבי לבניה מ"ט שלא תהא תקומה למפלתן"י ויאמר המלך לאסתר המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים אמר רבי אבהו מלמד שבא מלאך וסטר על פיו"י ובבאה לפני המלך אמר עם הספר אמר אמרה מיבעי ליה אמר רבי יוחנן אמרה לו יאמר בפה מה שכתוב בספר"י דברי שלום ואמת אמר רבי תנחום ואמרי לה אמר רבי אסי מלמד"י שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה"י ומאמר אסתר קיים מאמר אסתר אין"י דברי הצומות לא אמר רבי יוחנן"י (ב) דברי הצומות ומאמר אסתר קיים (את ימי"י) הפורים האלה. צ) כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים ורצוי לרוב אחיו לרוב אחיו ולא לכל אחיו מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין אמר רב יוסף גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות דמעיקרא חשיב ליה למרדכי בתר ד' ולבסוף בתר חמשה מעיקרא כתיב"י אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה שריה רעליה מרדכי בלשן ולבסוף כתיב"י הבאים עם זרובבל ישוע נחמיה עזריה רעמיה נחמני מרדכי בלשן אמר רב ואיתימא רב שמואל בר מרתא גדול תלמוד תורה יותר מבנין בית המקדש שכל זמן שברוך בן נריה קיים לא הניחו עזרא ועלה אמר רבה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא גדול תלמוד תורה יותר מכבוד אב ואם שכל אותן שנים שהיה יעקב אבינו בבית עבר לא נענש"י דאמר מר למה

ובבך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך: (דברים טו, יד) כ) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב: (תהלים קיג, סבב) ד) וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליך ויראו ממך: (דברים כה, י) ז) ואת פרשנדתא ואת דלפון ואת אספתא: ואת פורתא ואת אדליא ואת ארדיתא: ואת פרמשתא ואת אריסי ואת ארדי ואת ויתא: עשרת בני חמץ מן המדרתא ציר היהודים הרגו ובבזה לא שלחו את ירם: (אסתר מ, יא-י) ז) ויאמר המלך לאסתר המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש ואת עשרת בני חמץ באשר מדינות המלך מה עשו ומה שאלתך ונתנן לך ומה בקשתך עוד ותעש: (אסתר מ, יב) ס) ובבאה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתי הרעה אשר חשב על

שבע ועשרים ומאה מדינה מלכות אחשורוש דברי שלום ואמת: (אסתר מ, לו) פ) ומאמר אסתר קים דברי תפלים האלה הנזכרים פאשר קים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה וכאשר קימו על נפשם ועל זרעם דברי הצמות וזעקתם: (אסתר מ, לא) ק) כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול היהודים ורצוי לרב אחיו דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו: (אסתר מ, ג) ר) אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה שריה רעליה מרדכי בלשן מספר בניו רחום בענה מספר אנשי עם ישראל: (נחמיה ג, יז)

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) שנת י: ע"ש רש"י בתוס' ד"ה ונתגלגלו, ב) עיין לקמן כה, ג) ע"י רש"י עה"ת שם, ד) נדרסו ג. נו. [נוסח יו. חולין פט.]. מנחות לה:, ה) ע"י צ"מ פו. צפי רש"י שס], ו) ע"י מוס' גיטין ו: ד"ה אר"י ומוס' סוטה יז: ד"ה כתבה ומוס' מנחות לב: ד"ה הא], ו) [מנחות דף מג:], ח) [נדליתא צמנחות מג:], ט) עיין ריטב"א, י) אסתר ט כג-כה, ק) טו ע"א.

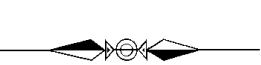
הגהות הב"ח

א) גמ' אמר ר' יוחנן הכי קאמר דברי הנומות: (ב) רש"י ד"ה עשרת וכו' כלומר עשרתם נפלו כאחד: ג) תוס' ד"ה אמרה וכו' מלכד הספר שאמר לעשות:

גליין הש"ס

גמ' ששון זו מילה. עיין שנת דף קל ע"א נרש"י ד"ה שס: רש"י ד"ה כאמיתה. כס"ת עצמו. ע"י מנחות דף לב ע"צ מד"ה הא מורדיין:

תורה אור השלם

א) ובמרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועשרת זהב גדולה ותכריך בזין וארבעין והעיר ששן צהלה ושמחה: [אסתר ח, טו]

ב) ויפל על צוארי בנימן אחיו ויבך ויבנימן בכה על צואריו: [בראשית מו, יד]

ג) והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימן כי פי המרדכי אליהם: [בראשית מו, יב]

ד) ולאביו שלח בואת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת נשאת בר זקחם ומוזן לאביו לצורך: [בראשית מו, כג]

ה) וילכו גם אחיו ויפלו לפניו ויאמרו תננו לך לעבדים: [בראשית ג, יח]

ו) ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו וישאל על ראש המלכה: [בראשית מו, לא]

ז) ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר על לבם: [בראשית ג, כא]

ח) ליהודים היתה אורה ושמחה וששן ויקר: [אסתר ח, טו]

ט) כי נר מצוה ותורה אור ויקר חיים תוכחות מוסר: [משלי ג, כג]

י) ושמחת בתך אמה ובבך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך: (דברים טו, יד) כ) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב: (תהלים קיג, סבב) ד) וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליך ויראו ממך: (דברים כה, י) ז) ואת פרשנדתא ואת דלפון ואת אספתא: ואת פורתא ואת אדליא ואת ארדיתא: ואת פרמשתא ואת אריסי ואת ארדי ואת ויתא: עשרת בני חמץ מן המדרתא ציר היהודים הרגו ובבזה לא שלחו את ירם: (אסתר מ, יא-י) ז) ויאמר המלך לאסתר המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש ואת עשרת בני חמץ באשר מדינות המלך מה עשו ומה שאלתך ונתנן לך ומה בקשתך עוד ותעש: (אסתר מ, יב) ס) ובבאה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתי הרעה אשר חשב על שבע ועשרים ומאה מדינה מלכות אחשורוש דברי שלום ואמת: (אסתר מ, לו) פ) ומאמר אסתר קים דברי תפלים האלה הנזכרים פאשר קים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה וכאשר קימו על נפשם ועל זרעם דברי הצמות וזעקתם: (אסתר מ, לא) ק) כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול היהודים ורצוי לרב אחיו דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו: (אסתר מ, ג) ר) אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה שריה רעליה מרדכי בלשן מספר בניו רחום בענה מספר אנשי עם ישראל: (נחמיה ג, יז)

מסורת הש"ס עם הוספות

א [נמנות סד.] **ב** סדר עולם ריש פ"ב, **ג** [עין נש"י לקמן ית. ד"ה קראה], **ד** [עין מוספות לקמן יט. ד"ה על], **ה** [לעיל ב., ו] [מוספת פ"ג], **ו** [ברכות יג. סוטה לב., ט] **ז** עי' ר"ן ובפני יהושע, **ח** דף יח., **י** לקמן יט., **כ** [ברכות ט. ועי' תוס' שם יג. ד"ה וחכ"א.

הגהות הב"ח

א גמ' ותניא היה יעקב אבינו צדיק עמר מוטמן ומשמש ארבע עשרה שנה לאחר שירד כנ"ל ומינת עמר מת נמחק: **ב** **שם** שמי שנים מת עבר ילא משס ונא לו לארס וכו', בן ע"ה^[פ] שנה היה ומנלן דלא איענש יעקב אבינו עליה דמיא: **ג** **שם** אלא שמע מינה ארביסר:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

תורה אור השלם

א וְאֵלֶּה **שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל** מֵאֵת שְׁנֵה וְשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְשִׁבְעִי שָׁנִים וַיָּגַע וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל עַמּוּיוֹ: [בראשית כה, יז]

ב וְאַבְרָם בֶּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּלָדָת הָגֵר אֵת יִשְׁמָעֵאל לְאֶבְרָם: [בראשית כה, יח]

ג וְאַבְרָהָם בֶּן מֵאֵת שָׁנָה בְּהוֹלֵךְ לֹא אֵת יִצְחָק בְּנֹו: [בראשית כא, ה]

ד וְאַחֲרֵי כֵן יָצָא אָחִיו יִדְדוֹ אֶחָת בְּעֶקֶב עֲשׂוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלָדָת אֹתָם:

[בראשית כה, כו]

ה וַיָּרָא עֲשׂוֹ בִּי בְרֶךְ יִצְחָק אֵת יַעֲקֹב וַיִּשְׁלַח אוֹתוֹ בְּדִנְהָ אֶרֶם לְקַחַת לוֹ מִשָּׁם אִשָּׁה בְּבָרְכוֹ אוֹתוֹ וַיָּצוּ עָלָיו לֵאמֹר לֹא תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת בְּנָעֻז: וַיֵּלֶךְ עֲשׂוֹ אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֵת מִחְלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֶבְרָהָם אֶחָת בְּכוֹתָהּ עַל יָשׁוּי לֹא לְאִשָּׁה:

[בראשית כה, ג, ט]

ו וַיֹּסֶף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי פְרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִמִּצְרַיִם פְּרַעֲה וַיַּעֲבֵר בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם: [בראשית מא, יז]

ז וַיֵּאמֶר פְּרַעֲה אֶל יַעֲקֹב בְּמָה יְמֵי שָׁנֵי חַיֶּיךָ: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל פְּרַעֲה יְמֵי שָׁנֵי מִגְדְּרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה מֵעַט וַרְעִים הָיוּ יְמֵי שָׁנֵי חַיִּי וְלֹא הִשְׁגִּינוּ אֶת יְמֵי שָׁנֵי חַיִּי אֲבֹתֵי בִימֵי מִגְדְּרֵיהֶם:

[בראשית מג, יח-]

ח וַיַּעֲקֹב נָסַע סְבֻתָּה וַיָּבֶן לוֹ בַּיִת וַיִּלְמְקְנֶהוּ עֲשֶׂה סֶכֶת עַל בֶּן קְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סְבֻת: קִימוֹ וּקְבָלוּ הַיְּהוּדִים עָלֶיהֶם וְעַל וָרָעַם וְעַל בֶּל הַגְּלִיּוֹם עָלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לָהֶוּת עוֹשִׂים אֵת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה בְּכַתְּבָם וּבְזִמְנָם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה: [אסתר מ, כו] **י** וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וְעִיר וַיְמִי הַפְּזוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְחִבְרָם לֹא יִסּוּף מְזַרְעָם: [אסתר מ, כח] **כ** מִמְּזֻרָח שָׁמֶשׁ עַד מְבֹאֵא מִהֶלֶל שֵׁם יְיָ: [תהלים קיג, ג] **כ** וְהָ הַיּוֹם עֲשֶׂה יְיָ נִגְלִיתָ וַיִּשְׁמָחָה בּוֹ: [תהלים קיח, כד] **כ** וְהָ שֵׁם יְיָ מְבָרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: [תהלים קיג, כ]

הנוסח שלפנינו עד שתהא כתובה "אשורית", אולם תוס' רי"ד לא גרים כאן תיבת "אשורית" עיי"ש [וכ"ה בכמה ראשונים], ועי' תוס' יו"ט [דק"ס]: **ז** [7 צ"ל זמרח] (רש"ש), וכ"ה ברש"י שבע"י. [בכתי"י ובכל הדפוי"י ליתא כל הוספה זו ברש"י והוספיהו בדפוסים המאוחרים ע"פ רש"י שבע"י, דק"ס]: **ח** [8 נראה דה"א: **ו**] [בכתי"י כהוגן שפירש' (דק"ס): **ו**] ברש"י לא אביז יעקב והא טובא הזו הנך דפירש' יעקב מאביז עשרים דבית לבן וי"ד דבית עבר אלא ש"מ וכו': **ט** [9 צ"ל וקורא מעט] (גליין): **ט** שיך לעי"ב (גליין), וצ"ל ורבנן מ"ט אמר קרא שמע בכל לשון שאתה שומע נראה דהלכה וכו' (מנחת יהודה). אולם עי' דק"ס שמביא גירסא בגמ' "ורבנן אמרי א"ק וכו'" (כהעתקת התוס' לפנינו): **י** [נדצ"ל ולא נענש עליהם: **כ**] יש כאן ט"ס וצ"ל בן י"ז שנה וכו' יעקב אבינו עלייהו דתניא (ממ"ז):

מגילה נקראת

פרק ראשון מגילה

יז.

עין משפט

גר מצוה

א **א** מיי' פ"ג מהלכות מגלה הלכה א סמג עשין מד"ס ד טוש"ע א"ח סימן תרל סעיף ו:
ב **ב** מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג וסעיף ו:

ג **ג** מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ט:
ד **ד** מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ח:
ה **ה** מיי' שם הלכה א טוש"ע שם סעיף ה:
ו **ו** מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף י:
ז **ז** מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:

ח **ח** מיי' שם הלכה ט טור וש"ע א"ח סימן תרל"א סעיף א ז וע"ש:

ט **ט** מיי' פ"ג מהלכות מוספה הלכה ט סמג עשין ה טוש"ע א"ח סי' תכג סעיף ו:

י **י** מיי' פ"ג מהלכות ק"ט הלכה יא סמג עשין יח טוש"ע א"ח סימן סד סעיף א:

יא **כ** מיי' שם הלכה י וסמג שם טוש"ע א"ח סימן סג סעיף ג:

רבינו חננאל

לא נמנו שנותיו של ישמעאל אלא כדי ליחס שנותיו של יעקב אבינו. מצינו שהיה ישמעאל גדול מיצחק י"ד שנה. ויצחק גדול מיעקב ס' שנה נמצא ישמעאל גדול מיעקב ע"ד שנה וכו' בפרק שנתברך יעקב אבינו מת ישמעאל וכל שנותיו היו קל"ז הסר מהן ע"ד שנה נשאר ס"ג שנה נמצא בעת שיצא לארם נהרים בן ס"ג שנה. וי"ד בבית עבר וכו' שנה בבית לבן שנאמר זה לי עשרים שנה בביתך וגו' הרי צ"ז שנה והיה יוסף בעת צאת יעקב מאצל לבן בן [שש] שנים כי אחר י"ד שנה נולד ונשתתה שנה בדרך יוסף נמצא יעקב כשבא אל יצחק אביו בן צ"ט שנה נתכסה יעקב מיצחק אביו ל"ז שנה. כשננבב [יוסף] היה בן יי"ז שנה ויי"ג שנה עשה בבית אדוניו ובבית הסהר [וז] דשובע] ושנתים הרעב הרי י"ג שנה וז' שנה ושתי שנים הרי כ"ב נתכסה יוסף מיעקב אבינו כשיעור השנים שנתכסה יעקב מיצחק אביו זולתי י"ד שנים שהיה יעקב למד תורה בבית עבר ולא נמנו^[פ] עליהם. וכל זה החשבון מפורש מן הפסוקים הנזכרים בגמ'. ולפי זו השמועה היה יוסף בשעה שהגיע אל יצחק אבי אביו בן ח' שנים ויעקב היה בן צ"ט שנתאחרו שנתים בדרך נמצא יעקב בעת שנגבב יוסף בן ק"ח שנה וכ"ב נתכסה ממנו הרי שלשים ומאת שנה דכתיב שלשים ומאת שנה וגו': הדרן עלך מגלה נקראת

* הקורא את המגלה [למפרע] לא יצא. מנא לן אמר רבא דאמרינן ככתבם וכזמנם מה י"ד שהוא זמנם אם יעבור לא יתכן להחזירו למפרע ולקרותה ביום י"ד שכבר עבר כך קריאתה למפרע לא אע"ג דהאי קרא ככתבם וכזמנם בעשיה כתיב איחקש זכירה לעשיה שנא' והימים האלה נזכרים ונעשים. תנא וכן בחלל וכן בק"ש וכן בתפלה למפרע לא יצא. הלל דכתיב ביה ממזרח שמש עד מבוא המזל שם ה' כשם שאי

* לפני רבינו חננאל היה פרק הקורא את המגילה עומד פרק שני ופרק הקורא את המגילה למפרע פרק שלישי ואנחנו הצגנו דברי רבינו לפי הסדר אשר לפנינו.

הגהות וציונים
א [בכתי"י ובע"י וארביסר דהוה בבית לבן עד דאיתלי"ד יוסף: **ב**] בכל הכתי"י ובע"י נוסף **והא** מאה: **ג** [בכמה כתי"י נוסף היתה כתובה **בכל לשון לא יצא** עד, ובוה ניהא נוסף **לא** אע"ג דהאי קרא ככתבם וכזמנם בעשיה כתיב איחקש זכירה לעשיה שנא' והימים האלה נזכרים ונעשים. תנא וכן בחלל וכן בק"ש וכן בתפלה למפרע לא יצא. הלל דכתיב ביה ממזרח שמש עד מבוא המזל שם ה' כשם שאי

עין משפט

גר מצוה

א **א** מיי' פ"ג מהלכות מגלה הלכה א סמג עשין מד"ס ד טוש"ע א"ח סימן תרל סעיף ו:
ב **ב** מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג וסעיף ו:

ג **ג** מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ט:
ד **ד** מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ח:
ה **ה** מיי' שם הלכה א טוש"ע שם סעיף ה:
ו **ו** מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף י:
ז **ז** מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:

ח **ח** מיי' שם הלכה ט טור וש"ע א"ח סימן תרל"א סעיף א ז וע"ש:

ט **ט** מיי' פ"ג מהלכות מוספה הלכה ט סמג עשין ה טוש"ע א"ח סי' תכג סעיף ו:

י **י** מיי' פ"ג מהלכות ק"ט הלכה יא סמג עשין יח טוש"ע א"ח סימן סד סעיף א:

יא **כ** מיי' שם הלכה י וסמג שם טוש"ע א"ח סימן סג סעיף ג:

לא נמנו שנותיו של ישמעאל אלא כדי ליחס שנותיו של יעקב אבינו. מצינו שהיה ישמעאל גדול מיצחק י"ד שנה. ויצחק גדול מיעקב ס' שנה נמצא ישמעאל גדול מיעקב ע"ד שנה וכו' בפרק שנתברך יעקב אבינו מת ישמעאל וכל שנותיו היו קל"ז הסר מהן ע"ד שנה נשאר ס"ג שנה נמצא בעת שיצא לארם נהרים בן ס"ג שנה. וי"ד בבית עבר וכו' שנה בבית לבן שנאמר זה לי עשרים שנה בביתך וגו' הרי צ"ז שנה והיה יוסף בעת צאת יעקב מאצל לבן בן [שש] שנים כי אחר י"ד שנה נולד ונשתתה שנה בדרך יוסף נמצא יעקב כשבא אל יצחק אביו בן צ"ט שנה נתכסה יעקב מיצחק אביו ל"ז שנה. כשננבב [יוסף] היה בן יי"ז שנה ויי"ג שנה עשה בבית אדוניו ובבית הסהר [וז] דשובע] ושנתים הרעב הרי י"ג שנה וז' שנה ושתי שנים הרי כ"ב נתכסה יוסף מיעקב אבינו כשיעור השנים שנתכסה יעקב מיצחק אביו זולתי י"ד שנים שהיה יעקב למד תורה בבית עבר ולא נמנו^[פ] עליהם. וכל זה החשבון מפורש מן הפסוקים הנזכרים בגמ'. ולפי זו השמועה היה יוסף בשעה שהגיע אל יצחק אבי אביו בן ח' שנים ויעקב היה בן צ"ט שנתאחרו שנתים בדרך נמצא יעקב בעת שנגבב יוסף בן ק"ח שנה וכ"ב נתכסה ממנו הרי שלשים ומאת שנה דכתיב שלשים ומאת שנה וגו': הדרן עלך מגלה נקראת

לא נמנו שנותיו של ישמעאל אלא כדי ליחס שנותיו של יעקב אבינו. מצינו שהיה ישמעאל גדול מיצחק י"ד שנה. ויצחק גדול מיעקב ס' שנה נמצא ישמעאל גדול מיעקב ע"ד שנה וכו' בפרק שנתברך יעקב אבינו מת ישמעאל וכל שנותיו היו קל"ז הסר מהן ע"ד שנה נשאר ס"ג שנה נמצא בעת שיצא לארם נהרים בן ס"ג שנה. וי"ד בבית עבר וכו' שנה בבית לבן שנאמר זה לי עשרים שנה בביתך וגו' הרי צ"ז שנה והיה יוסף בעת צאת יעקב מאצל לבן בן [שש] שנים כי אחר י"ד שנה נולד ונשתתה שנה בדרך יוסף נמצא יעקב כשבא אל יצחק אביו בן צ"ט שנה נתכסה יעקב מיצחק אביו ל"ז שנה. כשננבב [יוסף] היה בן יי"ז שנה ויי"ג שנה עשה בבית אדוניו ובבית הסהר [וז] דשובע] ושנתים הרעב הרי י"ג שנה וז' שנה ושתי שנים הרי כ"ב נתכסה יוסף מיעקב אבינו כשיעור השנים שנתכסה יעקב מיצחק אביו זולתי י"ד שנים שהיה יעקב למד תורה בבית עבר ולא נמנו^[פ] עליהם. וכל זה החשבון מפורש מן הפסוקים הנזכרים בגמ'. ולפי זו השמועה היה יוסף בשעה שהגיע אל יצחק אבי אביו בן ח' שנים ויעקב היה בן צ"ט שנתאחרו שנתים בדרך נמצא יעקב בעת שנגבב יוסף בן ק"ח שנה וכ"ב נתכסה ממנו הרי שלשים ומאת שנה דכתיב שלשים ומאת שנה וגו': הדרן עלך מגלה נקראת

הקורא את המגילה. ^[פ] **רבנן** אמרי אמר קרא שמע.

נראה דהלכה כחכמים חדא דיחיד ורצים הלכה כרצים^[פ] ועוד דקאמר ורצן סצרי כמאן דאמר הקורא את שמע ולא השמיע לאונו ילא וצפרק שני דצרכות (דף טו:.) מסקינן כחנא קמא דרצי יוסי דאמר כן התם: כל

מה"מ אמר רבא דאמר קרא ככתבם וכזמנם מה זמנם למפרע לא אף כתבם למפרע לא מידי קריאה כתיבה הכא עשייה כתיבה דכתיב ^[פ] להיות עושים את שני הימים אלא מהכא דכתיב ^ו והימים האלה נזכרים ונעשים ^ו איתקש זכירה לעשייה מה עשייה למפרע לא אף זכירה למפרע לא תנא^ו ^ווכן בהלל ^ווכן בקריאת שמע ובתפלה הלל מנלן רבה אמר דכתיב ^ו ממזרח שמש עד מבואו רב יוסף אמר ^ו זה היום עשה ה' רב אויא אמר ^ו יהי שם ה' מבורך ורב נחמן בר יצחק ואיתימא ר' אחא בר יעקב אמר מהכא ^ו מעתה ועד עולם ק"ש דתניא ^ו ק"ש ככתבה דברי רבי וחכ"א ^ו בכל לשון מ"ט דרבי אמר קרא והיו

לימות המורף: עשה סוכות. ז' פעמים שני ימות הקיץ הרי י"ח: ובבית א"ל עשה ששה חדשים. כשילא משכס שנאמר קום עליה צ"ת אל וגו' (בראשית לה):

הדרן עלך מגילה נקראת

הקורא.

שאלנו לשון הקודש נקרא לעו ולקמן^[פ] פריך והא אמרת קראה צכל לשון לא ילא: פירוגין. צגמרא^[פ] מפרש קורא מעט ופוסק (ושוה"ל^[פ]) ומוחר ופוסק: הוה בותבה או דורשה. וממוך כך קוראה אס כוון לצו ילא: דיפתרא ונייר. מפרש צגמ'^[פ]: על הספר. קלף: גמ' מנהגי מיל'. דלמפרע לא ילא: מה זמנם לַמפרע לא. דלי אפשר שיהא ט"ו קודס לי"ד: ממזרח שמש עד מבואו. כסס ששקיעת זריחת החמה לא יהפכו כך מהולל שם ה' ולא למפרע: זה היום. כסדר היום שאלנו משתנה צעומיו להיפך כך למפרע לא: יהי שם ה' מבורך. כהוייתו יהא הלול השס וצרכתו כסדרו: ככתבה. צלשון הקודש ולא צלשון אחר: וסיו

ככתבם וכזמנם מה י"ד שהוא זמנם אם יעבור לא יתכן להחזירו למפרע ולקרותה ביום י"ד שכבר עבר כך קריאתה למפרע לא אע"ג דהאי קרא ככתבם וכזמנם בעשיה כתיב איחקש זכירה לעשיה שנא' והימים האלה נזכרים ונעשים. תנא וכן בחלל וכן בק"ש וכן בתפלה למפרע לא יצא. הלל דכתיב ביה ממזרח שמש עד מבוא המזל שם ה' כשם שאי

* לפני רבינו חננאל היה פרק הקורא את המגילה עומד פרק שני ופרק הקורא את המגילה למפרע פרק שלישי ואנחנו הצגנו דברי רבינו לפי הסדר אשר לפנינו.

הקורא *את המגילה למפרע לא יצא

^וקראה על פה יקראה ^ו תרגום בכל

לשון לא יצא אבל קורין אותה ללועזות בלעזי וְהַלְוֵעוּ שישמע אשורית יצא ^וקראה סירוגין וּמִתַּנְמָנָם יצא וְהִיָּה כוּתְבָהּ דּוֹרְשָׁה וּמִגִּיּהָּ אִם כּוּון לְכוּ יצא ואם לאו לא יצא ^והיתה כתובה בסם ובסיקרא ובקומום ובקנקנתום על הנייר ועל הדפתרא לא יצא^ו עד שתהא

כתובה אשורית ^ועל הספר ובריו: **גמ'** מה"מ אמר רבא דאמר קרא

ככתבם וכזמנם מה זמנם למפרע לא אף כתבם למפרע לא מידי קריאה כתיבה הכא עשייה כתיבה דכתיב ^[פ] להיות עושים את שני הימים אלא מהכא דכתיב ^ו והימים האלה נזכרים ונעשים ^ו איתקש זכירה לעשייה מה עשייה למפרע לא אף זכירה למפרע לא תנא^ו ^ווכן בהלל ^ווכן בקריאת שמע ובתפלה הלל מנלן רבה אמר דכתיב ^ו ממזרח שמש עד מבואו רב יוסף אמר ^ו זה היום עשה ה' רב אויא אמר ^ו יהי שם ה' מבורך ורב נחמן בר יצחק ואיתימא ר' אחא בר יעקב אמר מהכא ^ו מעתה ועד עולם ק"ש דתניא ^ו ק"ש ככתבה דברי רבי וחכ"א ^ו בכל לשון מ"ט דרבי אמר קרא והיו

לימות המורף: עשה סוכות. ז' פעמים שני ימות הקיץ הרי י"ח: ובבית א"ל עשה ששה חדשים. כשילא משכס שנאמר קום עליה צ"ת אל וגו' (בראשית לה):

לימות המורף: עשה סוכות. ז' פעמים שני ימות הקיץ הרי י"ח: ובבית א"ל עשה ששה חדשים. כשילא משכס שנאמר קום עליה צ"ת אל וגו' (בראשית לה):

הדרן עלך מגילה נקראת

הקורא.

שאלנו לשון הקודש נקרא לעו ולקמן^[פ] פריך והא אמרת קראה צכל לשון לא ילא: פירוגין. צגמרא^[פ] מפרש קורא מעט ופוסק (ושוה"ל^[פ]) ומוחר ופוסק: הוה בותבה או דורשה. וממוך כך קוראה אס כוון לצו ילא: דיפתרא ונייר. מפרש צגמ'^[פ]: על הספר. קלף: גמ' מנהגי מיל'. דלמפרע לא ילא: מה זמנם לַמפרע לא. דלי אפשר שיהא ט"ו קודס לי"ד: ממזרח שמש עד מבואו. כסס ששקיעת זריחת החמה לא יהפכו כך מהולל שם ה' ולא למפרע: זה היום. כסדר היום שאלנו משתנה צעומיו להיפך כך למפרע לא: יהי שם ה' מבורך. כהוייתו יהא הלול השס וצרכתו כסדרו: ככתבה. צלשון הקודש ולא צלשון אחר: וסיו

ככתבם וכזמנם מה י"ד שהוא זמנם אם יעבור לא יתכן להחזירו למפרע ולקרותה ביום י"ד שכבר עבר כך קריאתה למפרע לא אע"ג דהאי קרא ככתבם וכזמנם בעשיה כתיב איחקש זכירה לעשיה שנא' והימים האלה נזכרים ונעשים. תנא וכן בחלל וכן בק"ש וכן בתפלה למפרע לא יצא. הלל דכתיב ביה ממזרח שמש עד מבוא המזל שם ה' כשם שאי

* לפני רבינו חננאל היה פרק הקורא את המגילה עומד פרק שני ופרק הקורא את המגילה למפרע פרק שלישי ואנחנו הצגנו דברי רבינו לפי הסדר אשר לפנינו.